

UITVOERINGSPLAN 2022 SCHONE LUCHTAKKOORD

Maart 2022

INHOUDSOPGAVE

1.	INLEIDING	3
	Doel provinciaal uitvoeringsplan Schone Lucht	3
2.	UITVOERINGSPLAN 2022	4
2.1	Thema Mobiliteit	4
2.2	Thema Industrie	5
2.3	Thema Mobiele Werktuigen	7
2.4	Thema Binnenvaart en havens	7
2.5	Thema Landbouw	8
2.6	Thema Houtstook	8
2.7	Thema Participatie	9
2.8	Thema Hoogblootgestelde locaties	9
3.	UITVOERING EN VOORTGANG	10
3.1	Gezondheidsindicator	10
3.2	Financiën	10
3.3	Voortgang	10

1. INLEIDING

Doel provinciaal uitvoeringsplan Schone Lucht

In 2020 heeft de provincie Noord-Holland, samen met de Rijksoverheid en een groot aantal provincies en gemeenten, het Schone Lucht Akkoord (SLA) ondertekend¹. De belangrijkste doelstelling van het SLA is het samenwerken aan een permanente verbetering van de luchtkwaliteit om gezondheidswinst voor iedereen in Nederland te realiseren, waarbij wordt toegewerkt naar de advieswaarden van de World Health Organization (WHO) voor stikstofdioxide (NO₂) en fijnstof (PM₁₀ en PM_{2,5}) in 2030².

In het SLA worden maatregelen voorgesteld om de luchtkwaliteit te verbeteren door de emissies vanuit verschillende sectoren (zoals (weg)verkeer, landbouw, scheepvaart, industrie en consumenten) te verlagen. Er zijn sectorale themagroepen opgesteld om dit nader uit te werken en nieuwe mogelijkheden te verkennen. Per sector zijn een aantal algemene maatregelen gedefinieerd om emissiereductie te bewerkstelligen. Deze algemene maatregelen dienen door iedere SLA-deelnemer (indien relevant en van toepassing) te worden uitgewerkt. Daarnaast zijn er specifieke themagroepen opgericht die zich bezighouden met een bepaald aandachtsgebied voor luchtkwaliteit, bijvoorbeeld hoogblootgestelde locaties, participatie en internationale samenwerking. De provincie heeft zitting genomen in de themagroepen voor mobiliteit, industrie, landbouw, hoogblootgestelde locaties, participatie en monitoring.

Onze speerpunten voor 2022

Voor de provincie Noord-Holland zijn voor het jaar 2022 met name de sectorale thema's industrie, mobiliteit en mobiele werktuigen van belang, omdat zich hier voor de provincie de grootste mogelijkheden tot emissiereductie voordoen. Daarnaast zal in 2022, in het kader van de SLA-themagroep hoogblootgestelde locaties, een pilot van start gaan in de IJmondregio. Doel van deze pilot is om met verschillende medeoverheden, ieder vanuit haar eigen taken en bevoegdheden, te onderzoeken waar mogelijkheden zijn om de luchtkwaliteit in de IJmondregio te verbeteren. Tenslotte onderzoekt de provincie op welke wijze in 2022 het programma Hollandse Luchten verder kan worden uitgebreid en faciliteren wij als provincie het project 'Scholieren meten luchtkwaliteit', dat in 2022 van start zal gaan in Noord-Holland.

Koppeling met het programma gezonde leefomgeving

Het uitvoeringsplan van het SLA maakt onderdeel uit van het programma Gezonde Leefomgeving voor het onderwerp luchtkwaliteit, met daarin de vier sporenaanpak:

- Spoor 1: Reguleren
- Spoor 2: Onderzoek en monitoring
- Spoor 3: Maatregelen
- Spoor 4: Afwegingsmethodiek

¹ In de GS-vergadering van 17 december 2019 (kenmerk 1310610/1310640) is door Gedeputeerde Staten besloten om als provincie het SLA aan te gaan

² Het SLA richt zich in eerste instantie op het behalen van de (voormalige) WHO-advieswaarden voor stikstofdioxide en fijnstof (PM₁₀ en PM_{2,5}) in 2030. Daarbij is in het SLA opgenomen, dat als er nieuwe advieswaarden worden vastgesteld, bekeken zal worden wat de gevolgen hiervan zijn voor het SLA. Momenteel wordt door het RIVM onderzocht hoe de nieuwe WHO-advieswaarden (2021) bij het SLA kunnen worden betrokken. De resultaten hiervan worden in de zomer van 2022 verwacht

2. UITVOERINGSPLAN 2022

De ondertekenaars van het SLA hebben met elkaar afgesproken om, op basis van hun eigen taken en bevoegdheden, zich in te zetten voor uitvoering van maatregelen binnen de in het SLA genoemde thema's en sectoren. Iedere deelnemer, dus ook de provincie Noord-Holland, dient in een jaarlijks uitvoeringsplan de maatregelen per thema en/of sector verder uit te werken. Het voorliggende Uitvoeringsplan 2022 betreft het uitvoeringsplan dat de provincie dit jaar opstelt in het kader van het SLA. In 2021 is het eerste uitvoeringsplan van de provincie opgesteld en vastgesteld (1581438/1581446). Dit Uitvoeringsplan is in hoofdzaak een voortzetting van de in het Uitvoeringsplan 2021 ingezette maatregelen.

Ten behoeve van de monitoring in de voortgangsmeting van het RIVM, heeft de Rijksoverheid een format voor een decentraal uitvoeringsplan in de vorm van een Excel-overzicht beschikbaar gesteld. Het streven is dat iedere deelnemende provincie of gemeente het ingevulde format uiterlijk in maart 2022 indient bij het Rijk. In de bijlage is het ingevulde format voor de provincie Noord-Holland opgenomen dat voor het jaar 2022 is ingediend bij het Rijk.

Monitoring door middel van een landelijke voortgangsmeting

Het RIVM voert tweejaarlijks een voortgangsmeting uit om te bezien of we met het SLA op koers liggen om de doelen en ambities te realiseren. Het RIVM rapporteert over de ontwikkeling van de emissies, de concentraties en de gezondheidseffecten als gevolg van luchtvervuiling en toetst daarbij aan de doelen en ambities van het Schone Lucht Akkoord. In maart 2022 zijn de resultaten beschikbaar gekomen van de eerste doorrekening die het RIVM in dit kader heeft gemaakt. Over wordt u per Statenbrief nader geïnformeerd (xxxxxx/yyyyyy). De resultaten van de eerste voortgangsmeting geven aan dat we momenteel goed op koers liggen om de SLA-doelstellingen te behalen.

Inzet van de provincie op verschillende sectorale thema's

In het navolgende is per thema en/of sector de inzet van de provincie weergegeven.

2.1 Thema Mobiliteit

Het wegverkeer is een aanzienlijk bron voor emissie van NO₂ en fijnstof naar de lucht. De aanpak onder het SLA richt zich er voornamelijk op om de inzet van (oude) dieselmotoren te verminderen en schonere alternatieven te stimuleren. Maatregelen uit het Klimaatakkoord, waaronder elektrificatie, lokaal beleid voor het stimuleren van schone en actieve mobiliteit, schoon openbaar vervoer, duurzame logistiek en een slimme ruimtelijke inrichting leveren een belangrijke bijdrage aan schone lucht en gezondheidswinst, vooral op de langere termijn. Daarnaast zet de Rijksoverheid in op een verdere aanscherping van de Europese emissie-eisen voor voertuigen en een verdere verbetering van de monitoring en het toezicht in Nederland.

Inzet van provincie: verbinden, verminderen, verbeteren en veranderen

De inzet van de provincie voor mobiliteit in relatie tot het SLA richt zich met name op verbinden, verminderen, verbeteren en veranderen. Het verbinden in de eigen organisatie, maar ook in de regio. Hierdoor kunnen verschillende programma's en projecten elkaar ondersteunen, aanvullen en waar mogelijk versterken. Het verminderen, veranderen en verbeteren komt voort uit het mobiliteitsbeleid waar de provincie op inzet; deze richt zich onder andere op een mobiliteitstransitie en wordt verder vormgegeven in bijvoorbeeld het Perspectief Mobiliteit. Eind 2021 is, binnen het SLA-verband, de themagroep mobiliteit van start gegaan. De provincie neemt

actief deel aan deze themagroep door de inzet van een beleidsmedewerker mobiliteit. De komende maanden moeten de doelstellingen van de themagroep Mobiliteit verder worden uitgewerkt.

Hieronder wordt een verdere toelichting gegeven op de inzet van de provincie voor het thema mobiliteit.

Verbinden: Gezondheidsdoelen opnemen in verkeers- en vervoersplannen

Binnen de eigen organisatie

Maatregelen waar de provincie zich op inzet zijn met name gericht op een goede integratie van de SLA-doelstellingen in de relevante verkeers- en vervoersplannen van de provincie. Met de sector Mobiliteit is afgestemd dat onder andere binnen de volgende programma's de gezondheidsdoelen van het SLA zijn opgenomen: Perspectief Mobiliteit, Smart Mobility, Fiets, Investeringsstrategie Noord-Hollandse infrastructuur (iNHi), Regionaal Mobiliteits Programma (RMP) en Verkeersveiligheid, OV, Agenda Slimme en Schone Logistiek, De Kop Werkt, Hoogwaardige OV-projecten, infraprojecten zoals Kruiswegcorridor. De koppeling met andere beleidsdossiers is ook een belangrijk doel vanuit het programma Gezonde leefomgeving. Het beleidsdossier mobiliteit is één van deze dossiers waar door middel van maatregelen voor luchtkwaliteit gezondheidswinst te behalen valt voor de leefomgeving.

Binnen de regio

We verbinden ook binnen en met de regio: voor opgaven en vraagstukken op regionaal niveau werken we op het gebied van mobiliteit samen met de betreffende gemeenten en andere relevante partijen zoals de vervoersregio, andere provincies en MRA-e. We willen deze samenwerking verder versterken en efficiënter maken door met de regio's Strategische agenda's voor mobiliteit op te stellen. Vanuit deze agenda's werken we samen aan regionale vraagstukken, waarbij ook een koppeling wordt gemaakt met het SLA en een gezonde leefomgeving. In de Regionale Agenda's Mobiliteit die momenteel per regio in Noord-Holland worden ontwikkeld proberen we ook steeds een koppeling te maken met SLA en gezonde leefomgeving. Op dit moment is de Regionale Agenda Mobiliteit in Zuid-Kennemerland IJmond al vastgesteld (17 januari 2022), de overige regio's worden te zijner tijd opgesteld.

In MRA verband is in 2021 een onderzoek uitgevoerd naar koolstofdioxide (CO₂) besparende mobiliteitsmaatregelen, waarbij ook de effecten op fijnstof en stikstofdioxide (NO₂) zijn meegenomen. De resultaten van dit onderzoek zijn verwerkt in een [menukaart](#) die is ondergebracht bij het Regionaal Mobiliteitsprogramma (RMP) dat is opgesteld in het kader van het Klimaatakkoord. Samen met gemeenten kijkt de provincie hoe aan deze maatregelen een extra impuls kan worden gegeven en hoe dit kan landen in het gemeentelijk mobiliteitsbeleid.

Daarnaast zijn in 2021 vanuit de sector Mobiliteit verschillende Slim & Schoon werksessies georganiseerd, waarbij ook is stilgestaan bij het belang van een gezonde leefomgeving en het aandeel van schone lucht daarin. Dit sluit aan bij het programma Gezonde Leefomgeving, spoor 3 maatregelen, waarbij de provincie investeert in communicatie en voorlichting op het gebied van de gezonde leefomgeving. In 2022 gaat de provincie door met de Slim en Schoon werksessies voor mobiliteit en blijft het aandacht schenken aan slimmere, schone en veilige mobiliteit inclusief aandacht voor een gezonde leefomgeving en schone lucht.

Verminderen, verbeteren en veranderen

Het mobiliteitsbeleid van de provincie is de komende jaren ook gericht op een mobiliteitstransitie. Belangrijke pijlers van deze mobiliteitstransitie zijn verminderen, veranderen en verbeteren van mobiliteit. Dit is onder andere vastgelegd in de uitwerkingsagenda van het Perspectief Mobiliteit, waarin een balans wordt gezocht tussen opgaven voor economische groei, duurzame verstedelijking en mobiliteit én doelen die zijn gesteld voor leefbaarheid, gezondheid, klimaat en energietransitie. Voor een optimale afstemming tussen ruimtelijke ontwikkelingen en infrastructuur is het noodzakelijk dat verkeersdeelnemers zich op een slimme, duurzame en veilige manier gaan verplaatsen. Hier ligt ook de verbinding met het SLA, leefbaarheid en gezondheid. De mobiliteitstransitie moet eraan bijdragen om de gestelde opgaven en doelen te behalen.

De sector Mobiliteit onderzoekt hoe het Mobiliteitsprogramma van Eisen (MPVE) een plek kan krijgen in de te ontwikkelen omgevingsvisies van gemeenten zodat bij de ontwikkeling van nieuwbouwlocaties proactief nagedacht wordt over duurzaam reisgedrag. In het MPVE staan alle ruimtelijke uitgangspunten die gelden voor mobiliteit in een gebiedsontwikkeling. Denk hierbij aan het beschikbaar stellen van voldoende laadinfrastructuur of deelauto's, of een goede plek voor de fiets en voetganger.

Verminderen: Werkgeversbenadering Noord-Holland Noord

Maatregelen waar de provincie op inzet hebben betrekking op het voorkomen van (de groei van) mobiliteit door minder te reizen. Dit kan worden bereikt door in te zetten op slimme ruimtelijke ordening en verminderen van piekdruk door meer buiten de spits te reizen. Dit kan onder andere door het inzetten van een werkgeversaanpak in MRA verband en vanaf 2022 start de provincie met een werkgeversaanpak in Noord-Holland Noord.

Veranderen: investeren in actieve mobiliteit en de Pilot Duurzaam Schoon Verkeersmanagement

Maatregelen waar de provincie op inzet, richten zich op een verschuiving van gebruik van meer traditionele vervoerwijzen naar meer duurzame en ruimte-efficiënte vervoerwijzen, zoals lopen, fiets, OV, water, deelmobiliteit, elektrische (deel)auto. Dit doet de provincie door in deze modaliteiten te investeren en in te zetten op mobiliteitsmanagement. Zo is eind 2021 de Pilot Duurzaam Schoon verkeersmanagement van start gegaan. Hierbij wordt gekeken of verkeersmanagement van invloed kan zijn op de uitstoot van stikstof, fijnstof en geluid. Ook investeert de provincie in actieve mobiliteit (met de Actieagenda actieve mobiliteit) door de aanleg van regionale doorfietsroutes en het wegnemen van fietsknelpunten. Dit wordt gedaan om de overstap van de auto naar de fiets op de korte/middellange afstanden te stimuleren.

Verbeteren: werken aan een goede laadinfrastructuur

Maatregelen die hierbij horen, richten zich op het beter benutten van beschikbare laadinfrastructuurnetwerken, verduurzaming van voertuigen (0-emissie) en verbeteren van de verkeersveiligheid.

In dit kader is in 2012 het project MRA-elektrisch (MRA-e) van start gegaan. Binnen dit project werken overheden in Noord-Holland, Utrecht en Flevoland samen om elektrisch vervoer te stimuleren en een netwerk van publieke oplaadpunten te realiseren. Provincie Noord-Holland neemt ook deel aan dit project. Een van de producten van MRO-elektrisch is een kaart waarop is weergegeven waar allerlei laadpalen beschikbaar zijn.

Verbeteren: Effectstudies luchtemissies

Vanuit het iNHi werkt de provincie Noord-Holland aan de ontwikkeling van een indicator voor gezondheidsoverlast voor de leefomgeving door het wegverkeer over provinciale wegen. De

hierbij opgedane kennis kan, indien gewenst, worden ingebracht bij de verkenning die de verschillende SLA partijen in de toekomst gaan uitvoeren om de negatieve gezondheidseffecten van luchtmissies door verkeer in kaart te brengen bij effectstudies van grotere infrastructurele projecten.

Verschonen door emissie-eisen te stellen bij aanbestedingen

Naast alle voornoemde maatregelen vanuit de sector Mobiliteit geeft de provincie ook vanuit de eigen bedrijfsvoering het goede voorbeeld: bij nieuwe raamovereenkomsten, zoals leaseovereenkomsten voor eigen voertuigen, worden eisen gesteld aan de leverancier met betrekking tot duurzaamheid. Hierbij is een prestatieverplichting opgenomen. Dit moet ertoe leiden dat het eigen vervoer vanaf 2024 95% elektrisch/waterstof is en vanaf 2027 100% elektrisch/waterstof.

Daarnaast heeft de provincie 4 patrouilleschepen, waarvan tot 2027 twee worden afgestoten en 2 worden vervangen door elektrische schepen. Verder heeft de provincie zelf op dit moment geen materieel. Dit wordt altijd ingehuurd bij de aannemende contractpartijen.

Ook voor de OV-concessies zijn binnen de lopende en recentelijk afgesloten overeenkomsten al verregaande afspraken gemaakt om te komen tot 0-emissie. Bij de OV-concessies is afgesproken dat vanaf 2025 alle nieuwe bussen 0-emissie zullen zijn en vanaf 2030 alle bussen 0-emissie. Concreet betekent dit dat de provincie bij de volgende aanbesteding een volledig emissie-vrije concessie zal uitvragen. Momenteel rijden er in een deel van onze concessies al emissievrije bussen.

2.2 Thema Industrie

In het SLA zijn maatregelen opgenomen voor de industrie. Sommige van deze maatregelen worden uitgevoerd door provincies en gemeenten omdat zij bevoegd gezag zijn, voor andere maatregelen is het Rijk verantwoordelijk. De inzet van de provincie op dit thema is vooral gericht op het opnemen van scherpere emissie-eisen in vergunningen en versterking van toezicht en handhaving. Wij waren in 2021 ambtelijk voorzitter van de themagroep Industrie onder het SLA. In 2022 zijn wij, via de omgevingsdienst noordzeekanaalgebied (ODNZKG), eveneens ambtelijk voorzitter van deze themagroep.

Inzet van provincie: scherpere emissie-eisen in vergunningen

In 2019 en 2020 is een verkenning pilot industrie uitgevoerd door het Rijk. Doel van de verkenning was om een beter beeld te verkrijgen van hoe streng op dit moment wordt vergund en waar de behoefte lag voor provincies en gemeenten. Dit heeft geresulteerd in vier aanbevelingen:

1. Op best beschikbare technieken (BBT)-niveau vergunnen verankeren in provinciaal en gemeentelijk beleid;
2. BBT-kennis en -ervaring opbouwen en beschikbaar stellen;
3. Nadere juridische verkenning om 'scherp vergunnen' goed op te kunnen nemen in het juridisch spoor;
4. Casussen "vrijwillige" reductie opsporen en daarvan leren.

De inzet van de provincie zal zich, ook in 2022, met name richten op de onderdelen 1, 2 en 3 die het op BBT-niveau vergunnen in de praktijk faciliteren. Hieronder wordt eerst ingegaan op onderdeel 1 tot en met 3 van de aanbevelingen en vervolgens op onderdeel 4.

Door de themagroep Industrie is een modeltekst ten behoeve van scherp vergunnen voor het VTH-beleid opgesteld. De themagroep heeft een juridische verkenning naar de mogelijkheden voor strenger vergunnen binnen de wettelijke kaders laten uitvoeren. Deze juridische analyse is uitgevoerd door het bureau KokxdeVoogd³.

In het rapport van KokxdeVoogd wordt geconcludeerd dat zowel volgens het vigerende als het toekomstige omgevingsrecht “streng” vergunnen juridisch mogelijk is. Ook geeft de wet de mogelijkheden aan het bevoegd gezag om zelf beleid op te stellen, waarmee uitvoering kan worden gegeven aan de doelstelling van het SLA.

De modeltekst is geborgd in de beleidsnota uitvoering en handhaving Noord-Holland 2022 (1554077/1743045) die op 7 december 2021 is vastgesteld. Vanwege de brede ambitie wordt binnen de provincie Noord-Holland in 2022 gestart met een aantal pilot bedrijven om te bepalen wat de haalbaarheid is van scherp vergunnen, wat mogelijke juridische consequenties zijn en welke financiële consequenties dit met zich mee brengt. De eventuele mogelijkheden om scherper te vergunnen is onder andere afhankelijk van beschikbare technieken en kosteneffectiviteit. Daarom moet integraal worden bezien of de maatregel uiteindelijk doelmatig is. De uitkomsten van de pilots in 2022 dragen eraan bij om dit beeld compleet te krijgen. Vanuit de pilots moet duidelijk worden welke keuzes er voor 2023 en verder gemaakt kunnen worden. Afhankelijk van de uitkomsten van de pilots wordt scherp vergunnen, waar mogelijk, vanaf 2023 toegepast in alle omgevingsvergunningen.

Het scherp(er) vergunnen is onderdeel van het programma Gezonde Leefomgeving spoor 1 reguleren en het programma Tata Steel 2020–2050, met als doel om de gezondheidsaspecten zwaarder te laten meewegen in de vergunningverlening.

Onderdeel 4 is bedoeld om te leren van casussen waar men verder ging dan de wettelijk verplichte emissiereductie. Om verder te kunnen gaan dan de wettelijke verplichting had de provincie in 2021 ter stimulering de Uitvoeringsregeling subsidie gezonde leefomgeving complexe industrie Noord-Holland 2021 opengesteld. Voor 2022 zal ter stimulering de Uitvoeringsregeling subsidie gezonde leefomgeving industrie Noord-Holland 2022 worden opengesteld. Deze subsidie, onderdeel van het programma Gezonde Leefomgeving, is breder ingestoken dan voor complexe industrie. Het doel is om alle industrie in Noord-Holland te stimuleren tot het nemen van innovatieve (vrijwillige) maatregelen, o.a. gericht op het verbeteren van de luchtkwaliteit. Ook in het programma Tata Steel is een vrijwillig spoor (bovenwettelijke maatregelen) opgenomen om de emissies verder te reduceren.

Inzet van provincie: aanscherpen vergunningsbeleid en acties naar aanleiding van verkenning

In 2021 is de themagroep Industrie gestart met een verkenning in hoeverre een betere handhaving van regelgeving voor de industrie kan leiden tot verdere emissiereductie van schadelijke stoffen. Een adviesbureau (Royal HaskoningDHV) voert hiervoor een voorverkenning uit. Het resultaat wordt in de loop van 2022 verwacht. Als daar belangrijke kansen uit volgen, zal de provincie daar in de navolgende jaren uitvoering aan geven.

Het ministerie van IenW maakt nadere afspraken over hoe de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) een rol kan spelen in dit proces van verbetering van handhaving om te komen tot emissiereductie. Het versterken van de toezicht en handhaving is overigens al ingezet; in het programma Tata Steel 2020–2050 is opgenomen dat ook wordt ingezet op emissie reductie naar de lucht, als onderdeel van spoor 1 reguleren onder het programma Gezonde Leefomgeving.

³ Schone Lucht dankzij resultaatgerichte grenswaarden voor industriële emissies
Advies in het kader van de Pilot Industrie vanwege van het Schone Lucht, Akkoord 8 februari 2021, Harm Borgers & Roos Molendijk.

Het proces van scherp vergunnen en eventueel het aanscherpen van handhaving is een continuproces gedurende de looptijd van het SLA tot 2030. Voorbereidende activiteiten zullen in de komende 2 tot 4 jaar worden uitgevoerd binnen de themagroep Industrie, waarin de provincie en de OD NZKG actief deelnemen. De maatregelen die daaruit voortkomen vallen onder spoor 1 reguleren van het programma Gezonde Leefomgeving en het programma Tata Steel 2020–2050 en zullen door de provincie worden geïmplementeerd.

2.3 Thema Mobiele Werktuigen

Mobiele werktuigen zoals bouwmachines, heftrucks en aggregaten kunnen, ondanks hun beperkte aantal, een relevante bron van luchtverontreiniging vormen. Doel is om de transitie naar 0-emissie mobiele werktuigen te versnellen. De te nemen maatregelen komen met name voort vanuit de rol van de provincie als opdrachtgever naar contractpartijen en vanuit haar VTH-taken als bevoegd gezag voor provinciale inrichtingen. Evenals bij het wegverkeer zijn de Europese emissie-eisen van groot belang voor de afname van de emissies van mobiele werktuigen.

Inzet van provincie: transitie naar schonere mobiele werktuigen

De inzet van de provincie ligt voornamelijk op het vlak van het opnemen van emissie-eisen bij aanbestedingen. Vanuit haar rol als bevoegd gezag voor provinciale inrichtingen (VTH-taken) richt de inzet zich voornamelijk op het stimulerende spoor.

Emissie-eisen in aanbestedingen

De inspanningen op dit thema zijn er voornamelijk op gericht om, vanuit de rol als opdrachtgever bij aanbestedingen van (bouw)projecten, emissie-eisen op te nemen die gericht zijn op het terugdringen van luchtvervuilende emissies van het ingezette materieel. Deze aanbestedingscriteria komen minimaal overeen met de emissie-eisen van de Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI)-criteria zoals gepubliceerd op de PIANOo-website.

Ook zullen vanaf 2022 minimale emissie eisen worden opgenomen voor materieel en vrachtwagens in de standaard technische voorschriften van de contracten die de provincie sluit met haar contractpartijen. Deze minimum eisen zijn in lijn met landelijke richtlijnen vanuit de Buyer Group emissieloos materieel en het SLA. De eisen worden, oplopend naar 2030, strenger van aard, leidend tot een steeds schonere materieelinzet.

Daarnaast wordt vanaf 2022 standaard aanbesteed met de milieukostenindicator (MKI) als gunningsinstrument. Dit houdt in dat aannemers, die aan kunnen tonen dat ze de milieuemissies in de keten weten te reduceren, een aanbestedingsvoordeel krijgen. Dit moet ook leiden tot een versnelde reductie van emissies bij inzet van materieel en transport.

Emissie-eisen in vergunningen

Daarnaast zet de provincie in op het zoveel mogelijk verschonen van het materieel bij inrichtingen waar het bevoegd gezag is, bijvoorbeeld door het uitfasen van dieselmotoren en bevorderen van inzet van schoner materieel. Dit loopt via het VTH-spoor en is onderdeel van spoor 1 reguleren vanuit het programma Gezonde Leefomgeving.

Opgemerkt wordt dat de verschoning van materieel vooralsnog alleen opgepakt kan worden via het stimulerende spoor en (nog) geen onderdeel kan zijn van de vergunningvoorschriften, omdat het wettelijk instrumentarium hier op dit moment nog niet toereikend voor is. Mogelijk kan bij

bedrijfsuitbreiding of nieuwe vestigingen, de regelgeving voor de thema's Stikstof en Geluid wel mogelijkheden bieden. Echter, dit zal van geval van tot geval verschillen en betreft geen generieke 'uitrol van de verschoning'.

2.4 Thema Binnenvaart en havens

Rondom vaarwegen kan de luchtkwaliteit aanzienlijk minder goed zijn. De transitie naar 0-emissie binnenvaart, walstroom en schonere motoren en brandstoffen leveren een belangrijke gezondheidswinst. Een belangrijk deel van de verbetering van de luchtkwaliteit wordt gerealiseerd door de activiteiten van partijen uit de Green Deal Zeevaart, Binnenvaart en Havens. Provincie Noord-Holland heeft deze Green Deal eveneens ondertekend.

In het SLA is opgenomen dat de maatregelen voor binnenvaart met name van toepassing zijn voor partijen die substantiële scheep- en binnenvaart faciliteiten hebben.

Dit is voor provincie Noord-Holland minder van belang aangezien de provinciale organisatie zelf geen (binnen)havens heeft, maar wel kades en/of aanlegvoorzieningen. Als medeondertekenaar van de Green Deal én vanuit de gedachte dat alle luchtkwaliteitsverbetering winst is, acht de provincie het toch zinvol om te onderzoeken welke luchtkwaliteitsmaatregelen zij voor dit thema kan meenemen.

Inzet van provincie: verschonen en detecteren

Provincie Noord-Holland heeft een beperkt aantal openbare ligplaatsen, waar op dit moment nog geen walstroomvoorzieningen aanwezig zijn. Uitgezocht wordt of het zinvol is om hier in de toekomst walstroomvoorzieningen te plaatsen en passanten te stimuleren hier gebruik van te maken. Hier ligt een koppeling met de Agenda Slimme en Schone Logistiek dat loopt vanuit het beleidsveld mobiliteit.

De provincie heeft een taak bij het baggeren en onderhoud van vaarwegen en havenbekkens. Dit werk wordt uitgevoerd via contractpartners. Nagegaan wordt of het mogelijk is emissie-eisen op te nemen ten aanzien van materieel in de uitvoeringscontracten die de provincie heeft met contractpartners.

Om emissies ten gevolge van het varend ontgassen te kunnen detecteren is binnen Noord-Holland op diverse locaties een e-nose-netwerk opgericht. Een betere handhaving kan bijdragen aan minder emissies naar de lucht en dus een verbetering van de luchtkwaliteit.

Met betrekking tot toekomstige ontwikkelen kan het volgende worden gemeld:

- In de regio Alkmaar zijn provincie en gemeente voornemens een binnenhaven te ontwikkelen. Het doel is de binnenhaven zo in te richten dat de binnenvaart met 0-emissie haar lading kan vervoeren.
- Voor de havens rond het IJsselmeergebied wordt in het bestuurlijk platform IJsselmeergebied onderzoek gedaan naar de toekomst van de havens en de nautische economie. De verduurzaming wordt hierin nadrukkelijk in meegenomen.

- In de IJmond-regio zijn volop havenactiviteiten en havenontwikkelingen. Dit zijn echter allemaal zeehavens en deze vallen niet direct onder de reikwijdte van het SLA, dat zich primair op binnenhavens richt. Overigens is er bij de havens in de IJmond-regio wel aandacht om alles zo duurzaam mogelijk in te richten. De provincie blijft letten op eventuele kansen voor duurzaamheid in de zeehavens, als deze zich vanuit het thema binnenvaart en havens mochten aandienen.

2.5 Thema Landbouw

Landbouw is een relevante bron van luchtmissies, zeker in bepaalde delen van Nederland. Dit komt zowel door de uitstoot van primair fijnstof en ook door secundair fijnstof via de uitstoot van ammoniak. Primair fijnstof is vooral afkomstig van veehouderijen, met name pluimvee- en varkenshouderijen. Het aantal van deze bedrijven is in de provincie Noord-Holland relatief gezien gering. Bovendien is de provincie niet het bevoegd gezag voor de emissie-eisen van fijnstof voor deze bedrijven. Dit is belegd bij de gemeenten. Secundair fijnstof wordt vooral geëmitteerd door melkveehouderijen, dit komt door de uitstoot van ammoniak. In verband met de Wet stikstofreductie en natuurverbetering (Wsn) heeft de provincie een resultaatsverplichting om ammoniak uitstoot doelgericht te reduceren om de depositie in Natura 2000 gebieden te verminderen. In de uitvoeringsagenda stikstof wordt uiteengezet hoe de provincie deze doelen zal bereiken.

De meeste afspraken voor landbouw in het kader van het SLA zijn specifiek van toepassing voor gemeenten in Noord-Holland, vanuit hun verantwoordelijkheid als bevoegd gezag. Op deze afspraken kan de provincie niet sturen. In Noord-Holland zijn geen landbouwinrichtingen gelegen waarvoor provincie Noord-Holland bevoegd gezag is.

Inzet van de provincie: ontwikkelingen volgen en verschillende beleidssporen voor reduceren emissie stikstofhoudende stoffen naar de lucht goed op elkaar laten aansluiten

Zoals hierboven is aangegeven, is de provincie in de praktijk geen bevoegd gezag voor veehouderijen, omdat deze taken belegd zijn bij de gemeenten. Wel zal de provincie de ontwikkelingen rondom het SLA op dit thema blijven volgen via de diverse overleg-gremia waarbij dit aan de orde komt, zoals het interprovinciaal overleg (IPO)-landbouw. Daarnaast zal de provincie dit punt, indien van toepassing, blijven agenderen binnen de verschillende overleggen waar de provincie aan deelneemt.

Van belang is dat de diverse sporen die momenteel vanuit de provincie worden doorlopen, zoals de Wsn en de Wnb (Wet natuurbeheer) vanuit het stikstofteam en het SLA vanuit het programma Gezonde Leefomgeving, intern goed op elkaar worden aangesloten. Op deze manier kunnen ontwikkelingen vanuit de verschillende sporen in samenhang met elkaar kunnen worden gezien. Dit gebeurt onder andere doordat een medewerker van het team landbouw van de provincie regelmatig deelneemt aan de landelijke SLA-werkgroepen landbouw en landbouwmonitoring. Op deze manier blijven we geïnformeerd over actuele ontwikkelingen op deze thema's en kunnen we ervaringen delen op basis van 'best practices' met onze partners in Noord-Holland.

2.6 Thema Houtstook

Luchtvervuiling uit woningen, waaronder door houtrook, kan een aanzienlijke negatieve bijdrage leveren aan de (lokale) luchtkwaliteit. De in het SLA opgenomen maatregelen zijn met name gericht op voorlichting rondom houtstook. Hiervoor zijn met name gemeenten en/of het Rijk aanzet. De maatregelen voor de provincie liggen met name op het vlak van communiceren en, waar mogelijk, inbrengen van gezondheidseffecten van houtstook bij ruimtelijke plannen.

Inzet van de provincie: communiceren over stookalert en inbrengen van gezondheidseffecten houtstook

De provincie deelt actief over stookalerts via de sociaal media kanalen. De provincie geeft zelf geen voorlichting over houtstook via de provinciale website omdat dit via gemeenten en het Rijk dient te verlopen. Wel onderzoekt de provincie of bij plannen omtrent wonen waarbij de provincie betrokken is, zoals het Masterplan Wonen 2030, de gezondheidseffecten van houtstook kan worden meegenomen. Dit valt onder spoor 3 maatregelen vanuit het programma Gezonde Leefomgeving waarbij de provincie investeert in communicatie en voorlichting ter verbetering van de gezonde leefomgeving.

2.7 Thema Participatie

Participatietrajecten kunnen ervoor zorgen dat de samenleving meer kennis heeft en zich meer bewust is van de oorzaken en gevolgen van slechte luchtkwaliteit. Maatregelen en goede voorbeelden van de samenleving kunnen een stimulans geven aan meer mensen om actief mee te doen. Voor een complex vraagstuk als luchtkwaliteit is samenwerking tussen overheid, bewoners, bedrijven en organisaties een randvoorwaarde voor succes.

Inzet van de provincie: Citizen Science via Hollandse Luchten

De provincie heeft het project Hollandse Luchten opgezet, wat een onderdeel is van het programma Gezonde Leefomgeving onder spoor 2 onderzoek en monitoring. In het project worden inwoners betrokken bij het verzamelen van data in hun eigen omgeving. Het doel is om met inwoners, overheid en bedrijfsleven een platform te creëren waarin het opbouwen van kennis, het voeren van dialogen en het verkennen van handelingsperspectieven over een gezonde fysieke leefomgeving, centraal staan. De provincie is trekker en faciliteert het traject. Er zijn drie zogenoemde meetgemeenschappen. De provincie onderzoekt op welke wijze het project Hollandse Luchten verder kan worden uitgebreid met nieuwe meetgemeenschappen en hoe de opgedane kennis en expertise kan worden gedeeld met de andere deelnemers van het SLA. Het project Hollandse Luchten creëert een door burgers verkregen hoeveelheid data en hiermee is het project ook onderdeel van de Datastrategie van de provincie.

Daarnaast faciliteren wij als provincie het project 'Scholieren meten luchtkwaliteit' dat in 2022 van start zal gaan in Noord-Holland.

2.8 Thema Hoogblootgestelde locaties

In het SLA is afgesproken dat een aanpak voor hoogblootgestelde locaties wordt uitgewerkt. Het RIVM heeft in 2021, vanuit de themagroep Hoogblootgestelde locaties, onderzocht in welke

gebieden in Nederland de lucht het meest ongezond is voor mensen⁴. Dit zijn bijvoorbeeld gebieden met veel industrie, in steden met veel verkeer en nabij havens. Vaak gaat het om gebieden waar verschillende bronnen samenkomen. De provincie Noord-Holland heeft, samen met de IJmondgemeenten (die vertegenwoordigd waren via ODIJmond), in 2021 actief deelgenomen aan deze themagroep en zal zich ook in 2022 hiervoor blijven inzetten.

De IJmondregio als proeflocatie voor een gebiedsgerichte aanpak i.k.v. hoogblootgestelde locaties

Op basis van het RIVM rapport zijn vervolgens begin 2022, in overleg met de SLA-partners, gebieden in Nederland aangewezen die in aanmerking komen als proeflocatie voor een gebiedsgerichte aanpak in het kader van het thema hoogblootgestelde locaties. In dit kader is voor Noord-Holland de IJmondregio is aangewezen als proeflocatie. De pilot 'onderzoek hoogblootgestelde locatie IJmond' krijgt de komende maanden verder vorm onder andere door het opstellen van een plan van aanpak. Een voorwaarde voor verdere uitvoering is dat de raden van de deelnemende IJmondgemeenten te zijner tijd nog moeten instemmen met het uiteindelijke plan van aanpak. Dit proces zal in 2022 worden doorlopen.

⁴ Zie ook <https://www.schoneluchtakkoord.nl/actueel/nieuws-schone-lucht-akkoord/hoogblootgestelde-gebieden/waar-lucht-meest-ongezond/>

3. UITVOERING EN VOORTGANG

3.1 Gezondheidsindicator

Iedere twee jaar vindt een voortgangsmeting van het SLA plaats. Deze wordt uitgevoerd door het RIVM aan de hand van de gezondheidsindicator. De gezondheidsindicator is een door het RIVM ontwikkeld instrument, waarmee de gezondheidseffecten van het totale maatregelenpakket kunnen worden berekend en gemonitord. De uitvoeringsplannen van de verschillende overheden – en dus ook het onderhavige uitvoeringsplan van de provincie Noord-Holland, vormen de input voor de voortgangsmeting van het SLA.

Aan de hand van de voortgangsmeting wordt de voortgang van de verschillende luchtkwaliteitsmaatregelen gemonitord en wordt gekeken of de deelnemende partijen op koers liggen voor het realiseren van de doelstellingen van het SLA. In maart 2022 zijn de resultaten van de eerste voortgangsmeting beschikbaar gekomen (Voortgangsmeting 2021). Hierover worden Provinciale Staten nader geïnformeerd middels een Statenbrief.

3.2 Financiën

Er zijn geen financiële consequenties voor de uitvoering van de maatregelen voorzien. De uitvoering van maatregelen valt volledig onder lopende zaken als het programma Gezonde Leefomgeving, het programma Tata Steel 2020–2050 en reguliere budgetten.

Regeling Specifieke Uitkering (SPUK) Schone Lucht Akkoord

Voor cofinanciering van maatregelen die door de SLA-deelnemers worden uitgevoerd, heeft de Rijksoverheid voor de periode 2020 t/m 2023 in totaal maximaal € 50 mln. gereserveerd. Deze middelen worden beschikbaar gesteld in de vorm van een Specifieke Uitkering (SPUK). Uitgangspunt voor de toekenning van de middelen vanuit het SPUK is dat de betrokken provincies en gemeenten tevens een eigen bijdrage in middelen en/of uren leveren. De cofinanciering vanuit het Rijk bedraagt maximaal 50%. Daarnaast moet de maatregel zijn opgenomen in het uitvoeringsplan van de betreffende overheid. Naast het voldoen aan de criteria kunnen aspecten zoals kosteneffectiviteit, opschaalbaarheid bij succes, verbinding met andere opgaven (klimaat, stikstof, energie etc.) eveneens van invloed zijn.

De provincie onderzoekt of het projecten kan aandragen in het kader van de SPUK Schone Lucht Akkoord. Hierbij kan worden gedacht aan de pilot scherp(er) vergunnen (zie paragraaf 2.2)) en het inhuren van een projectleider voor het uitvoeren van de pilot hoogblootgestelde locaties IJmond (zie paragraaf 2.8).

3.3 Voortgang

Het SLA loopt door tot 2030. Dat vraagt zowel binnen het akkoord als binnen het decentrale uitvoeringsplan om flexibiliteit zodat ingespeeld kan worden op veranderende omstandigheden en nieuwe ontwikkelingen. De wereld verandert snel. Zo kunnen nieuwe effectieve maatregelen worden ontwikkeld en kunnen de inzichten in de ontwikkeling van emissies en gezondheidseffecten de komende jaren nog wijzigen. Jaarlijks monitoren alle betrokken partijen daarom de voortgang van de maatregelen en identificeren zij nieuwe kansen. In de jaarlijks vast te stellen uitvoeringsplannen, ook van de provincie Noord-Holland, krijgen de nieuwe inzichten en maatregelen een plek.